

A MUNKAERŐPIAC JOGSZABÁLYI ÉS INTÉZMÉNYI KÖRNYEZETE

FREY MÁRIA

A munkaerőpiac jogszabályi és intézményi környezete

1. Munkanélküliek keresetpótló támogatása

1.1. Vállalkozói járulék és járadék

1.2. A munkanélküli-ellátórendszer átalakítása

1.3. Álláskeresőként való nyilvántartásba vétel az Állami Foglalkoztatási Szolgálatnál

1.4. Az új szabályok alkalmazásának tapasztalatai

2. Aktív munkaerőpiaci politikák

2.1. Foglalkoztatást elősegítő és képzési támogatások a Munkaerőpiaci Alapból

2.2. A „100 lépés program”

2.3. A foglalkoztatást elősegítő támogatási rendszer átalakítása

Melléklet

Évről évre bemutattuk a Munkaerőpiaci Tükör korábbi számaiban, hogy az előző kötet megjelenése óta eltelt időszakban a munkaerőpiac jogszabályi és intézményi környezetében milyen változások következtek be, milyen indokkal és motivációval. Idén az az igény fogalmazódott meg, hogy a változások ismertetése helyett az aktuális szabályokat mutassuk be, azok áttekinthetősége és nyomon követhetősége érdekében. Ennek igyekszünk most eleget tenni ezzel a dokumentumfeldolgozással.

Mint már korábban annyiszor, most is megtörtént, hogy a tanulmány írása közepette egy újabb törvénymódosítás indult el, ami a kézirat leadásakor még nem zárult le. Ezért most sem térhetünk ki az elől, hogy a tények mellett a várható változásokat is előre jelezzük.

...

A munkaerőpiaci politika jelenlegi intézményrendszerének jogi alapját *A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény* (foglalkoztatási törvény, Flt.) teremtette meg. Az 1991. március elsején hatályba lépett – és azóta sokszor módosított – törvény:

- biztosítási alapra helyezte a munkanélküliek ellátását,
- létrehozta a munkaerőpiaci érdekegyeztetés intézményrendszerét,
- megteremtette az egységes munkaügyi szervezetet,
- és kibővítette az aktív munkaerőpiaci eszközök körét.

Ezek közül ebben a tanulmányban – terjedelmi okok miatt – csak a *munkanélküliek ellátásával és az aktív munkaerőpiaci politikával* foglalkozunk.

1. MUNKANÉLKÜLIEK KERESETPÓTLÓ TÁMOGATÁSA

A munkanélküliség miatt keletkező jövedelemhiány pótlására a foglalkoztatási törvény eredetileg háromfajta ellátást vezetett be: a *munkanélküli-járadékot*, a *pályakezdők munkanélküli-segélyét* és az *előnyugdíjat*. Ezek közül a pályakezdők munkanélküli-segélye 1996. július 1-jével megszűnt. Új igényjogosultság megállapítására az előnyugdíj kapcsán is csak 1997. december 31-ig volt mód. 1998. január 1-jétől ennek helyébe lépett a *nyugdíj előtti munkanélküli-segély*.

A munkanélküli-ellátások 1993 elején kibővültek a *jövedelempótló támogatással* (jpt), amit a *szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény* (szociális törvény) vezetett be azok számára, akik kimerítették járadékfolyósítási idejüket. 2000. május 1-jétől ez is megszűnt. A tartósan munkanélküli emberek segélyezésének egyetlen formája maradt: a munkaerőpiacról kiszorult, munkavállalási korú rászorultak *rendszeres szociális segélye* (rszs). 2003 július elsején bevezették az *álláskeresést ösztönző juttatást*, de ezt rövid idő múlva, 2005. november elsején beépítették az új álláskeresési járadékba.

Az 1. táblázat áttekintést ad a passzív ellátási formákról, továbbá az ellátottak megoszlásának változásáról ezek fő típusai szerint. A táblázatból az derül ki, hogy míg az 1990-es évek elején a regisztrált munkanélküliek durván egynegyede volt ellátatlan, mára ezek aránya egyharmad körül stabilizálódott. Az ellátottak zöme kezdetben biztosítási típusú ellátmányban részesült. Az ide-sorolható munkanélküli-járadékot és álláskeresést ösztönző juttatást 2005-ben már csak kevesebb, mint 50 százalékuk kapott.

1. táblázat: A munkanélküliségük miatt passzív ellátásokban részesülők átlaglétszámának összetétele, 1992–2005 (százalék)

Ellátási formák	Támogatottak megoszlása az év végén									
	1992	1993	1994	1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Munkanélküli-járadék	86,6	57,8	34,8	40,8	44,8	51,1	47,2	45,4	43,8	42,0
Pályakezdők munkanélküli-segélye	5,3	6,5	7,4	-	-	-	-	-	-	-
Jövedelempótló támogatás	8,1	27,8	45,6	45,5	36,9	10,8	4,0	0,8	0,3	-
Rendszeres szociális segély	-	-	-	..	13,2	34,8	45,6	48,4	47,9	49,1
Előnyügdíj	0,0	7,9	12,1	13,2	2,2	0,3	-	-	-	-
Nyugdíj előtti munkanélküli-segély				0,5	2,9	3,0	3,2	2,7	2,3	2,0
Álláskeresést ösztönző juttatás								2,7	5,7	6,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ellátatlanok a regisztrált munkanélküliek százalékában	22,6	26,4	26,2	26,1	29,5	33,5	33,3	33,6	33,5	33,8

Forrás: Számítások a Foglalkoztatási Hivatal adatai alapján.

A munkanélküli-ellátó-rendszer reformjának előzményei

A regisztrált munkanélküliek ellátottsági szintje korántsem ilyen kedvező, ha közülük csak a *ténylegesen munkát keresőkre* összpontosítjuk a figyelmünket. A 2. táblázat azt mutatja, hogy az ILO-kritériumok szerinti munkanélküliekből 1992-ben még 61,9 százalék volt ellátott, 1999-ben 43,2 százalék, 2004-ben pedig már csak 34,9 százalék. Ezen belül a járadékban részesülők 1992. évi, közel kétharmados ellátottsági szintje 22,3 százalékra esett 1999-re és 15,7 százalékra 2004-re. Ezzel szemben a jövedelempótló támogatásban részesülőké a bevezetési (1993. évi) 6,5 százalékról folyamatosan emelkedett, és 20,9 százalékot ért el a megszüntetését megelőző 1999-ben. Ennek helyébe lépett a rendszeres szociális segély, amit 2004-ben az álláskereső munkanélküliek 13,9 százalékának folyósítottak.

2. táblázat: Álláskereső munkanélküliek ellátottsági szintje, 1992–2004 (százalék)

Segélytípusban részesülők	1992	1993	1994	1995	1996	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Férfiak												
Munkanélküli-járadék	63,0*	55,3	36,0	26,0	22,2	21,3	20,7	16,7	17,5	16,3	18,9	15,7
Pályakezdők munkanélküli-segélye		2,7	2,9	3,1	2,2							
Jövedelempótló támogatás		7,2	17,5	23,1	24,0	22,8	21,7	17,5	5,7	3,0	2,1	2,3
Szociális segély									13,7	16,7	15,0	15,1
Összes támogatott	63,0*	65,3	56,3	52,2	48,4	44,1	42,4	34,2	36,9	36,0	36,0	33,1
Nők												
Munkanélküli-járadék	60,2*	51,5	36,0	27,8	26,4	24,2	24,4	17,9	19,6	19,4	18,3	17,0
Pályakezdők munkanélküli-segélye		3,5	3,4	2,4	1,5							
Jövedelempótló támogatás		5,4	13,5	18,6	18,7	22,9	19,8	15,0	6,3	2,7	2,7	2,4
Szociális segély									9,4	11,7	12,6	12,4
Összes támogatott	60,2*	60,3	52,9	48,7	46,6	47,1	44,2	32,9	35,3	33,8	33,6	31,8
Együtt												
Munkanélküli-járadék	61,9*	53,9	36,0	26,7	23,8	22,4	22,3	17,1	18,3	17,6	18,6	16,3
Pályakezdők munkanélküli-segélye		3,0	3,0	2,8	2,0							
Jövedelempótló támogatás		6,5	16,0	21,4	21,9	22,8	20,9	16,5	5,9	2,8	2,4	2,3
Szociális segély									12,1	14,6	13,9	13,8
Összes támogatott	61,9*	63,4	55,0	50,9	47,7	45,2	43,2	33,6	36,3	35,0	34,9	32,4

* Pályakezdők munkanélküli-segélyében részesülőkkel együtt.

Forrás: KSH munkaerő-felmérései alapján végzett számítások.

Míg 1992-ben a KSH munkaerő-felmérése által munkanélkülinek számító férfiak 37 százaléka, a nőknek pedig durván 40 százaléka volt ellátatlan, 2004-re a férfiak körében 64 százalékra, a nőknél pedig 66,4 százalékra nőtt ez az arány.

Miközben 2004-ben az álláskereső munkanélküliek kétharmada nem kapott semmilyen, a munkanélküliséghez kapcsolódó pénzügyi támogatást, az ellátottak között növekedett azoknak az aránya, akik nem kerestek aktívan állást, és nem is mutakoztak késznek annak elfogadására. Az ilyen megközelítésben munkanélkülinek valójában nem is tekinthető csoport előfordulása az ellátottak között az 1992. évi 28 százalékról 2004-re 52 százalékra nőtt. A 3. táblázat adatai egyfelől jól szemléltetik, hogy az állástalanul töltött idő előrehaladtával igen jelentős mértékben visszaesik a munkavállalási hajlandóság – legalább is, ami a szervezett munkaerőpiacon való részvételi szándékot illeti. 1997-ben például a járadékban részesülők 59,2 százaléka tett konkrét lépéseket elhelyezkedése érdekében, a jövedelempótló támogatásban részesülőknek viszont csak a fele. 2004-re romlottak a mutatók: a járadékosok közül 56,1 százalék keresett aktívan állást, a szociális segélyezettnek pedig csupán a 40,4 százaléka.

Az a tény, hogy még az ellátásban részesülőknek is csak alig fele tett eleget együttműködési kötelezettségének,¹ s emiatt nem munkanélkülinek, hanem inaktívnak minősült, a munkanélküli-ellátórendszer gyökeres átalakítására készítette a kormányzati szerveket. Emellett a régi ellátórendszer ellentmondásai (például a járadék összegének elértéktelenedése) is a változás mellett szóltak.

1 Ennek keretében a járadékos munkanélkülinek rendszeresen meg kell jelenennie a munkaügyi kirendeltségen, el kell fogadnia a kirendeltség által felajánlott, megfelelőnek minősülő munkahelyet, be kell kapcsolódnia a kirendeltség által felajánlott képzési programba, saját magának is kell keresnie állást, és a helyzetben beállott változásokról tájékoztatnia kell a kirendeltséget (például a keresőképtelen beteg, ha elhelyezkedik, vagy alkalmi munkát vállal).

3. táblázat: A ténylegesen munkát kereső* és passzív munkanélküliek** aránya a munkanélküli-ellátásban részesülők között

Munkanélküli-ellátásban részesülők	1992			1997			2004		
	férfiak	nők	együtt	férfiak	nők	együtt	férfiak	nők	együtt
Munkanélküli-járadékosok közül:									
- aktívan keres állást	75	68	72	62,7	54,4	59,2	62,5	50,4	56,1
- passzív munkanélküli	13	11	12	6,2	5,3	5,8	14,5	10,0	12,1
Jövedelempótló támogatásban részesülők közül:									
- aktívan keres állást				52,2	46,9	50,1	55,4	53,8	54,6
- passzív munkanélküli				17,2	11,5	15,0	23,2	10,9	17,6
Rendszeres szociális segélyben részesülők közül:									
- aktívan keres állást							40,6	40,1	40,4
- passzív munkanélküli							35,5	23,6	30,6
Összes ellátottból:									
- aktívan keres állást	75	68	72	57,1	50,7	54,5	49,8	46,0	48,0
- passzív munkanélküli	13	11	12	12,0	8,4	10,5	26,8	16,1	21,8

* Az ellátottak közül is csak az tekinthető munkanélkülinek, aki a felmérést megelőző négy hét folyamán aktívan keresett munkát, és két héten belül munkába tudna állni, ha találna megfelelő állást. Aktív munkakeresésnek az számít, ha valaki állami vagy magán-munkaközvetítőnél, a munkáltatók közvetlen felkeresésével, rokonoknál, ismerősöknél munka után érdeklődik.

** Passzív munkanélküli az, aki szeretne dolgozni, de reménytelennek ítélve az elhelyezkedést, meg sem kíséri az álláskeresést.

Forrás: Számítások a munkaerő-felmérés adataiból.

Mielőtt ezek bemutatására rátérnénk, emlékeztetünk arra, hogy 2005. január 1-jétől az egyéni vállalkozók és a társas vállalkozások főállású tagjai is jogosulttá váltak munkanélküli-ellátásra (vállalkozói járadék), vállalkozói járulék fizetése fejében.² Ezek szabályai nem változtak a munkanélküli-ellátórendszer reformja keretében.

1.1. Vállalkozói járulék és járadék

A vállalkozót – vállalkozói járulék fejében – 2006-tól vállalkozói járadék (munkanélküli-ellátás) illeti meg, ha:

- munkanélküli,
- a munkanélkülivé válását megelőző négy éven belül legalább 365 napig egyéni vagy társas vállalkozóként folytatott tevékenységet, és e tevékenysége idején eleget tett vállalkozójárulék-fizetési kötelezettségének,
- rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjra nem jogosult, táppénzben nem részesül,
- munkát keres az illetékes munkaügyi központnál, de az nem tud megfelelő munkahelyet felajánlani neki.

A vállalkozói járadék összegét a vállalkozói járulék alapjául szolgáló jövedelem alapján kell kiszámítani. A munkanélkülivé válást megelőző négy naptári éven belül annak az utolsó naptári évnek a jövedelme számít, amelyben a

2 A vállalkozók munkanélküli-ellátásának rendszerét a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény – 39/C §, 42. §(7), 44–46/B §, 58. § (5) – vezette be.

munkanélküli legalább hat hónapon keresztül vállalkozói járulékot fizetett. A vállalkozói járadék alapja az így meghatározott jövedelem havi átlagának 65 százaléka. A vállalkozói járadék havi összegének alsó határa megegyezik az öregségi nyugdíj legkisebb összegének 90 százalékaival, felső határa pedig ennek a kétszeresével, a nyugdíjminimum 180 százalékaival. A vállalkozói járadék folyósításának leghosszabb időtartama 270 nap. A folyósítási idő kiszámítása során öt nap járulékfizetési idő egy nap járadékfolyósítást ér.

Vállalkozói járulékot a főállású egyéni vállalkozó és a társas vállalkozás tagja köteles fizetni, az egészségbiztosítási járuléka alapjául szolgáló jövedelme után. A járuléka 4 százaléka. (A munkavállalók utáni 3 százalékos munkaadói és 1 százalékos munkavállalói járuléka összege.)³

1.2. A munkanélküli-ellátórendszer átalakítása

2005. november 1-jétől a munkanélküli-ellátórendszer gyökeresen átalakult – bár a változások csak a mindenkori új belépőkre vonatkoznak.⁴

A munkanélküli-ellátmányok különböző típusait többféle álláskereső támogatás váltotta fel, ezekből csak az *álláskereső* részesülhetnek. *Olyan személyek, akik amellet, hogy (újból) el akarnak helyezkedni, s ezért maguk is aktívan részt vesznek a munkahely keresésében, minden tőlük telhetőt megtesznek annak érdekében, hogy munkába álljanak.*

1.2.1. Álláskeresői járadék

A munkanélküli-járadékot felváltotta az *álláskeresői járadék*. Ennek feltételei (4. táblázat) egy vegyes típusú, biztosítási és szociális elemeket is tartalmazó járadékrendszerre emlékeztetnek, párosítva a munkára ösztönzés erősítésével. Utóbbi abban jut kifejezésre, hogy az ellátás mértéke az idő előrehaladtával fokozatosan csökken.

4. táblázat: Az álláskeresői járadékra való jogosultság feltételei

Álláskeresői járadék bevezetése	Foglalkoztatási előtörténet	A jogosultság időtartama		Várakozási idő	
		minimum	maximum	önkéntes kilépésnél	végkielégítés folyósítása esetén
2005. november 1.	legalább 12 hónap a munkanélküliséget megelőző négy évből	73 nap	270 nap	3 hónap	nincs

Álláskeresői járadék annak az álláskeresőnek állapítható meg, aki a munkanélkülivé válását megelőző négy éven belül legalább 365 napot munkaviszonyban állt. Mivel egynapi járadékjogosultsághoz öt nap munkaviszonyban töltött idő szükséges, az álláskeresői járadék folyósításának *legrövidebb idő-*

Munkanélküliből álláskereső

Elsődleges cél a munkára ösztönzés

3 Az egyéni és a társas vállalkozó a vállalkozói járulékat éves szinten a minimálbér után akkor is köteles megfizetni, ha részére – vállalkozói kivét vagy személyes közreműködés címén – nem fizettek jövedelmet.

4 – 2005. évi LXX. törvény a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról. A törvényt az Országgyűlés 2005. június 27-én fogadta el. Hatályos 2005. november 1-jétől.

tartama 73 nap (a korábban 200 nap munkában töltött idővel szerezhető 40 napos járadékidővel szemben). A folyósítási idő maximuma továbbra is 270 nap. Az álláskeresési járadék összege a járadék alapjául szolgáló átlagkereset 60 százaléka, alsó és felső határa pedig elszakadt a nyugdíjminimum összegétől, és a kötelező legkisebb munkabérhez igazodik.

A járadékfolyósítási idő két szakasza

– Az első szakaszban, amelynek időtartama a folyósítási idő fele, de legfeljebb 91 nap, az álláskeresési járadék a korábbi átlagkereset 60 százaléka, fix összegű alsó és felső határ mellett. A járadék alsó határa a minimálbér 60 százaléka, a felső határa pedig ennek a duplája (5. táblázat). (A 2005. november 1-jén érvényes 57 000 forint minimálbér figyelembe vételével az alsó határ 34 200 forint volt, a felső határ pedig 68 400 forint/hó, szemben a november elsejét megelőző 22 230, illetve 44 460 forinttal.)

– A második szakasz időtartama a hátralévő jogosultsági napok száma, legfeljebb 179 nap. A járadék mértéke ebben a szakaszban egységesen a minimálbér 60 százaléka. (Ha a korábbi átlagkereset a járadék alsó határánál alacsonyabb, a járadék összege mindkét szakaszban megegyezik az átlagkeresettel.)

5. táblázat: Fő szabályok az álláskeresési juttatás összegének megállapításához

Járadék összege		Első szakasz hossza	Az átlagkereset kiszámításnak meg- határozása	A járadék	
1. szakasz	2. szakasz			minimuma	maximuma
a korábbi átlagkereset 60 százaléka	a minimálbér 60 százaléka	a jogosultsági idő fele, de legfeljebb 91 nap	a munkanél- küliséget meg- előző négy negyedév átlagkeresete	a minimálbér 60 százaléka	a minimálbér 120 százaléka

Az egyén aktív munkakeresése a támogatás folyósításának alapvető feltétele. Ennek lépéseit az álláskereső és a munkaügyi kirendeltség megállapodása rögzíti. Ebben a dokumentumban a két fél meghatározza azoknak az egymásra épülő tevékenységeknek a sorozatát, amelyek elősegítik a munkaerőpiacra történő visszakerülést, és amelynek lényeges tartalmi eleme az egyén intenzív közreműködése az önálló álláskeresésben. Olyannyira, hogy amennyiben az álláskereső az álláskeresési megállapodásban foglaltakat neki felróható okból nem teljesíti, a járadékfolyósítást meg kell szüntetni.

Az álláskereső mielőbbi elhelyezkedését ösztönözheti az úgynevezett elhelyezkedési prémium bevezetése, amelyet korábban az álláskeresést ösztönző juttatásnál már alkalmaztak. Ennek lényege, hogy amennyiben a munkanélküli az álláskeresési járadék folyósításának ideje alatt teljes vagy legalább napi négyórás, határozatlan időtartamú munkaviszonyt létesít, és munkaviszonya folyamatosan fennáll, kérelmére a járadékfolyósítási időből még fennmaradó

időtartamra járó juttatás összegének felét egy összegben ki kell fizetni. Ebben az esetben a folyósítási időből még fennmaradó időtartamot úgy kell tekinteni, mintha a kedvezményezett álláskereső járadékban részesült volna.

Az álláskereső járadék időtartama társadalombiztosítási ellátásra jogosít, ezért összege után – a munkanélküli-járadékkal azonos módon – a járadékot folyósító szervezet egészség- és nyugdíjbiztosítási járulékot, a járadékban részesülő nyugdíjjáradékot fizet.

1.2.2. *Álláskeresői segély*

A törvénymódosítás során a jogalkotó arra törekedett, hogy a változás ne csökkentse lényegesen egyik munkanélküli-csoport ellátását sem; az esetlegesen kisebb napi ellátmányt pedig hosszabb ideig járó támogatás ellensúlyozza. Ennek érdekében azon álláskereső munkanélküli személyek részére, akik:

- kimerítették jogosultságukat az álláskeresői járadékra,
- közel állnak az öregségi nyugdíjhoz,
- vagy a feltételek változása miatt az álláskeresői járadékra nem szereznek jogosultságot,

a jogalkotó *álláskeresői segélyt* vezetett be (6. táblázat). Ennek összege mindenki esetében azonos a *kötelező legkisebb munkabér 40 százalékával*, ami a törvény hatályba lépésekor, 2005. november 1. után 22 800 forint/hó volt. Az álláskeresői segély folyósításának időtartama is társadalombiztosítási ellátásra jogosít, ezért a segély alapján a folyósító szerv társadalombiztosítási, a segélyben részesülő pedig nyugdíjjáradékot fizet. A segély folyósítása szüneteltethető, de megszüntetése esetén a fel nem használt – a korábbi munkaviszonyban töltött – napokat újabb ellátás megállapításakor nem számítják be.

6. táblázat: Az álláskeresői segély főbb paraméterei

Igényjogosultak	A járadék összege	A segély folyósításának időtartama
1. Akik legalább 180 nap álláskeresői járadékra szereztek jogosultságot, és azt kimerítették, de még nem találtak munkát.	a törvényes minimálbér 40 százaléka	90 nap, de az 50 éven felüliek esetében 180 nap
2. Azok az álláskereső, akik a munkanélkülivé válást megelőző négy év alatt legalább 200, és legfeljebb 364 napot munkaviszonyban töltöttek.	a törvényes minimálbér 40 százaléka	90 nap
3. Akik 2005. november 1. előtt nyugdíj előtti munkanélküli-segélyre voltak jogosultak.	a törvényes minimálbér 40 százaléka	a nyugdíjkorhatár megszerzéséig tartó időszak, de legfeljebb 5 év

Az álláskeresői segély megállapításának feltételei, folyósításának időtartama

– A munkaügyi központtal való hosszabb és szorosabb kapcsolattartást célozta 2003. július 1-jétől az álláskeresőt ösztönző juttatás bevezetése, amelynek már feltétele volt a fokozottabb együttműködés számonkérése a folyósítási idő

alatt. Ezt a támogatást azon munkanélkülieknek lehetett megállapítani, akik legalább 180 napos munkanélküli-járadékra voltak jogosultak, és azt kimerítették. Ennek mértéke az öregségi nyugdíjminimum 85 százaléka, időtartama pedig 180 nap volt, kivéve a 45 éven felülieket, akik esetében ez további 90 nappal meghosszabbodott.

Az álláskeresőt ösztönző juttatást – egyes bevált elemeinek megtartásával – hozzá kellett igazítani az álláskeresői támogatások rendszeréhez. Ezek közé tartozik például, hogy az álláskereső ösztönzését nem hosszabb járadék-folyósítási időszak elteltével, hanem a munkanélkülivé válást követően azonnal el kell kezdeni: az intenzív álláskereső az új támogatási rendszerben már a támogatás folyósításának kezdetétől alapfeltétel.

Ennek alapján azok az álláskeresők, akik legalább 180 nap álláskeresői járadékra szereztek jogosultságot, és a járadékot kimerítették, de még nem találtak munkát, álláskeresői segélyt kapnak. A segély folyósításának időtartama 90 nap, az 50. életévüket betöltött munkanélküliek esetében pedig 180 nap.

– A segélyezettek másik csoportjába azok az álláskeresők tartoznak, akik a 2005. november 1. előtt érvényes szabályok szerint már 200 nap munkaviszonyban töltött idő után 40 napig részesülhettek volna munkanélküli-járadékban, de a jogosultsági idő (365 napra) emelése miatt nem kerültek be az új járadékrendszerbe. Ezt elkerülendő, *álláskeresői segélyt kell megállapítani azoknak az álláskeresőknek, akik a munkanélkülivé válást megelőző négy év során legalább 200 nap munkaviszonyban töltött idővel rendelkeznek, de munkaviszonyban töltött idejük a 365 napot nem éri el. A segélyfolyósítás időtartama esetükben is 90 nap.*

– A *nyugdíj előtti munkanélküli-segély továbbra is megmaradt*, változatlan jogosultsági és folyósítási feltételekkel. (A támogatás összege növekedett, miután korábban a nyugdíjminimum 80 százaléka volt, jelenleg pedig a minimálbér 40 százaléka.) Elnevezése azonban megváltozott: ugyancsak *álláskeresői segélyként* illeszkedik az álláskereső új támogatási rendszerébe. A segély folyósítása – a korábbi szabályokkal azonos módon – a nyugdíjjogosultság megszerzéséig, legfeljebb azonban öt évig tarthat.

Keresőtevékenység az álláskeresői támogatás folyósítása alatt

Az álláskeresői járadékban részesülő személy – a munkanélküli járadék melletti munkavégzésre irányadó hatályos szabályokkal megegyezően – a járadék folyósításának időtartama alatt kereső tevékenységet (az alkalmi munkavégzést kivéve) továbbra sem folytathat.

A segélyezési rendszertől természetesen kevésbé várható, hogy „munkára ösztönözzön”, de az igen, hogy az ellenőztönző hatása minimális legyen. Ehhez az is szükséges, hogy a *munkavállalás ne jelentse automatikusan a segély azonnali elvesztését*. Ezért az álláskeresői segély folyósítása idején is megengedett az alkalmi munkavállalói könyvvel történő munkavégzés, de – eltérően a járadékfolyósítás alatti alkalmi munkavállalástól – az ebből származó kereset a segély folyósítását nem befolyásolja.

1.2.3. Az álláskeresési támogatások és a rendszeres szociális segély

Az álláskeresők támogatásait kimerítő, illetve az abban részesülő ügyfelek – rászorultság esetén – a települési önkormányzattól szociális ellátást igényelhetnek. *Rendszeres szociális segély állapítható meg annak az aktív korú személynek, aki nem foglalkoztatott, vagy nem támogatott álláskereső, ha saját maga vagy családjának a megélhetése más módon nem biztosított.*

A nem foglalkoztatott személy a rendszeres szociális segély folyósításának feltételeként *együttműködésre köteles,*⁵ amelynek keretében:

- az együttműködésre kijelölt szervnél nyilvántartásba veteti magát, és
- a beilleszkedését elősegítő programról írásban megállapodik az együttműködésre kijelölt szervvel, továbbá
- teljesíti a beilleszkedési programban foglaltakat.

A beilleszkedési program előírhatja, hogy a rendszeres szociális segélyben részesülő személy elhelyezkedése érdekében – álláskeresőként – a munkaügyi központtal köteles együttműködni.

*A munkába állás
ösztönzése – beilleszkedési
programmal*

1.3. Álláskeresőként való nyilvántartásba vétel az Állami Foglalkoztatási Szolgálatnál

A munkaügyi központok kirendeltségeinél megjelenő ügyfelek közül *álláskeresőnek* az minősül, aki:

- a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkezik, és
- oktatási intézmény nappalai tagozatán nem folytat tanulmányokat, és
- öregségi nyugdíjra nem jogosult, és
- az alkalmi foglalkoztatásnak minősülő jogviszony kivételével munkaviszonyban nem áll és egyéb kereső tevékenységet nem folytat, továbbá
- a fenti négy pontban bekövetkezett változást 8 napon belül bejelenti a munkaügyi központ kirendeltségének, és
- maga is aktívan keres munkahelyet, és
- elhelyezkedése érdekében a munkaügyi központ kirendeltségével álláskeresési megállapodást köt, és
- a megfelelő munkahelyre szóló állásajánlatot elfogadja, és
- akit a munkaügyi központ kirendeltsége álláskeresőként nyilvántart.

A nyilvántartásba vételt az ügyfélnek kérelmeznie kell. A kérelem adatainak kitöltését, rögzítését követően – amennyiben az ügyfél megfelel a nyilvántartásba vétel feltételeinek – az álláskeresővel *megállapodást* kell kötni.⁶ *Az álláskeresési megállapodás nem más, mint az egyén önálló álláskeresésben megnyilvánuló intenzív együttműködésének módjait rögzítő dokumentum.*

Az álláskeresési megállapodásban foglaltak megvalósulását a megállapodásban rögzített *jelentkezési gyakorisággal* a kirendeltség illetékes munkatársa az álláskeresővel *közösen értékeli.* Ennek keretében meg kell vizsgálni, hogy a megállapodásban foglalt kötelezettségek megvalósultak-e, vagy sem. Az állás-

⁵ Lásd a 2004. évi CXXXVI. törvény, egyes szociális tárgyú törvények módosításáról. Ez többek között érintette a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényt (a továbbiakban: Szt.) is. A vonatkozó paragrafus 2005. szeptember 1-jén lépett hatályba.

⁶ Az álláskeresési megállapodás megkötését a 18/2005. (X. 18.) FMM-rendelet és az azt módosító 24/2005. (XII. 27.) FMM-rendelet szabályozza.

keresési megállapodást a kirendeltség és az álláskereső közös megegyezéssel *módosíthatja*, amennyiben:

- a megkötést követően az *álláskereső – a körülményeiben bekövetkezett változás miatt – nem tudja teljesíteni* a korábban vállalt feladatokat, kötelezettségeket, továbbá
- az álláskereső *az álláskeresés formáját* szeretné módosítani.

1.4. Az új szabályok alkalmazásának tapasztalatai

A 2005. november 1. óta szerzett tapasztalatok arra utalnak, hogy a munkanélküli személy fogalmi elemeinek megváltoztatása meglehetősen nagy zavart okozott. Leginkább az vált ki értetlenséget, hogy a munkanélkülit *álláskeresőnek* nevezik, mivel az álláskereső korántsem csak a munkanélküli-státus-hoz kapcsolható fogalom. Az aktív munkahelyfeltáró tevékenységnek úgy is érvényt lehetne szerezni, ha e magatartási követelményt az *álláskereső munkanélküli* elnevezéssel fejezték volna ki.

Az *aktív álláskeresés előtérbe helyezése* ugyanakkor *pozitív* elemként értékelhető. Ezzel szemben az elhelyezkedés elősegítésének módját meghatározó, az *álláskeresési megállapodás általánosan kötelező elrendelése nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket*, és a jogintézmény – jelenlegi tartalmával – alkotmányossági aggályokat is felvet.⁷

Az álláskeresési megállapodás szerepét a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa amiatt kifogásolta, hogy az elmúlt hónapokban több, rendszeres szociális segélyben részesülő panaszos sérelmezte, hogy a lakóhely szerint illetékes munkaügyi központ kirendeltsége törölte őket az álláskereső nyilvántartásából. A határozat indoklása szerint erre azért került sor, mert az álláskeresési megállapodásban foglaltakat nem teljesítették, a vállalt munkakeresést elmulasztották. A panaszosok ugyanakkor azt állították, hogy azért nem tettek eleget vállalásuknak, mert a megállapodásból eredő kötelezettségek nem voltak egyértelműek.

A munkaügyi központok jelzései ugyancsak arra utaltak, hogy az álláskeresési megállapodásra vonatkozó szabályokat felül kell vizsgálni. A megállapodás a munkaerőpiaci szempontból viszonylag kedvező településeken élők számára jelenthet segítséget, hiszen *„állásajánlat hiányában” az aktív álláskeresés nem vezethet eredményre.*

Jelezték továbbá, hogy a megállapodás megkötése az ügyfelek egy részénél teljesen indokolatlan és formális, mivel nyilvánvaló, hogy munkába helyezéshez nem vezethet. Sérelmezték, hogy *„nagy az adminisztrációs és papírigénye”, továbbá „jelentősen hosszabbodott az egy álláskeresőre fordítandó ügyintézési idő, és megnőtt a várakozási idő – emiatt türelmetlenebbek, feszültebbek lettek az ügyfelek”, és mindezek mellett a megállapodások megkötésének pozitív hatása, az elhelyezkedési mutatók javulása nem mutatható ki.*

⁷ Szociális és Munkaügyi Minisztérium (SZMM) foglalkoztatási főosztály: *Javaslatok a munkanélküli ellátórendszerre, valamint az együttműködési kötelezettség teljesítésére vonatkozó szabályok módosítására.* Tervezet. Budapest, 2006. augusztus 10.

Emiatt a foglalkoztatási törvény 2007. január 1-jétől hatályos módosítása kilátásba helyezi, hogy az álláskereső helyzetének rendezése érdekében:

- *törvényi szinten, tételesen felsorolják* azokat a kötelezettségeket, amelyek az együttműködés tartalmi elemei, és megszegésük hátrányos jogkövetkezményekkel jár,
- továbbá *egyértelműen megjelölik az egyes kötelezettségszegésekhez rendelt szankciókat és azok pontos mértékét.*

A jogalkotó⁸ a megállapodás alkalmazását abban az esetben rendeli el *kötelező erővel*, amikor az együttműködési kötelezettség teljesítésének sajátos körülményei ezt szükségessé teszik. Így, ha az álláskereső munkanélküli státusára tekintettel ellátásban részesül, tehát:

- *álláskeresői támogatást állapítanak meg részére, vagy*
- *rendszeres szociális segélyben részesül, és a beilleszkedési programban foglaltak alapján elhelyezkedése érdekében a munkaügyi központ kirendeltségével köteles együttműködni.*

2. AKTÍV MUNKAERŐPIACI POLITIKÁK

Az Ft. 5.§ (1) bekezdése kimondja, hogy a foglalkoztatási feszültségek megszüntetésére, kezelésére és feloldására, valamint a munkanélküliség megelőzésére, csökkentésére és hátrányos következményeinek enyhítésére elsősorban *munkaerőpiaci szolgáltatásokat és a foglalkoztatást elősegítő támogatásokat* kell alkalmazni. Az ezek megállapításával, folyósításával és ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat a munkaügyi központok kirendeltségei végzik, amihez a *Munkaerőpiaci Alap (Mpa)* foglalkoztatási alaprészének decentralizált kerete nyújt fedezetet. A támogatás formáit és feltételeit, továbbá a jogosultak körét ugyancsak ez a törvény rögzíti.⁹ A jogosultságra általában az jellemző, hogy – a passzív ellátásokkal szemben – *az aktív munkaerőpiaci eszközökhöz sem a munkáltatók, sem pedig a munkanélküliek nem jutnak hozzá automatikusan*, még akkor sem, ha megfelelnek a törvényben rögzített feltételeknek.

2.1. Foglalkoztatást elősegítő és képzési támogatások a Munkaerőpiaci Alapból

Az 1991. március elsején hatályba lépett foglalkoztatási törvény a foglalkoztatást elősegítő támogatások közé a következőket sorolta:

- *munkaerőpiaci képzés/átképzés,*
- *munkanélküliek vállalkozóvá válásának támogatása,*
- *tartós munkanélküliek foglalkoztatásának támogatása,*
- *közhasznú foglalkoztatás,*
- *munkahelyteremtés támogatása,*
- *részmunkaidős foglalkoztatás támogatása,*
- *korengedményes nyugdíjazás.*

8 SZMM: Előterjesztés a szakmai vezetői értekezletre a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról, Budapest, 2006. augusztus.

9 A részletes szabályok egyre inkább a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról szóló 6/1996. (VII. 16.) sz. MüM-rendeletben jelennek meg.

Ez a lista 1996 végéig mindössze egy ponton változott: *1995. július elsején megszűnt a korengedményes nyugdíj foglalkoztatási alpból való átvállalásának a lehetősége.*

Nagyobb léptékű módosításra *1997. január 1-jétől* került sor, amikor:

- *hatályát veszítette a részmunkaidős foglalkoztatás addig érvényes támogatási formája*
- és új eszközöket vezettek be:
 - az *önfoglalkoztatók munkahely-teremtésének* támogatása,
 - a *munkahely-megőrzés támogatása: a)* likviditási támogatás formájában és *b)* egyes munkavállalói rétegek részmunkaidős foglalkoztatásának elősegítésével,
 - továbbá a *foglalkoztatáshoz kapcsolódó járulékok* átvállalása.

1998. március 19-étől:

- a mobilitási támogatás keretében a helyközi utazás mellett a *csopartos személyszállítás, a lakhatás és a munkaerő toborzás* költségeinek átvállalására is lehetőség nyílt.

2000. január elsejétől:

- kikerült a foglalkoztatási törvényből, majd 2002. január elsején visszakerült oda a munkahely-teremtő beruházások és a munkahely-megőrzés támogatása,
- az egyedi aktív eszközök mellett az ezek kombinált alkalmazását biztosító *aktív munkaerőpiaci programokat* is lehet támogatni,
- sor került a *munkaerőpiaci szolgáltatások* szabályozására és új szolgáltatások bevezetésére.

2004. május 20-ától:

- közhasznú szervezetek is végezhetnek munkaerő-kölcsönzést, a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű rétegek foglalkoztatására. Ehhez 2005-től támogatásban is részesülhetnek.

A foglalkoztatási törvény mellett más (szja-, tao-, eho-) törvények is nyújtanak olyan járulék- és adókedvezményeket, amelyek az álláskereső és egyéb hátrányos helyzetű, vagy megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásához és képzéséhez kapcsolódnak. Emellett a közmunkaprogramoknak is fontos szerepük van az elsődleges munkaerőpiacra nem, vagy nehezen elhelyezhető munkanélküliek átmeneti, időszakos foglalkoztatásában. Ezeknek a támogatásoknak a főbb szabályait a mellékelt táblázatban összesítettük.

Az aktív munkaerőpiaci eszközök révén jelentős tömegeket sikerült kivonni a munkanélküliek köréből. Az 1993–2005-ig tartó időszakban 75–116 ezer között mozgott azoknak a személyeknek az éves átlagléttszáma, akik az aktív munkaerőpiaci eszközökhöz kapcsolódó támogatásban részesültek (7. táblázat). Ez a gazdaságilag aktív népesség 2–3 százalékának felel meg. Ez egyben azt is jelenti, hogy a vizsgált időszakban 9–11 százalék között ingadozó munkanélküliségi ráta ennyivel magasabb lett volna, ha az állástalan vagy elbocsá-

Évente a gazdaságilag aktív népesség 2–3 százaléka vesz részt aktív eszközökben

tással fenyegetett embereket nem részesítik preventív vagy a munkaerőpiacra való visszatérést segítő támogatásokban.

7. táblázat: Aktív munkaerőpiaci eszközökben résztvevők átlagléttszáma, 1993–2001

Aktív munkaerőpiaci eszközök	1993	1994	1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Munkaerőpiaci képzés		30 662	23 039	26 307	27 187	23 410	25 044	17 919	11 838
Közhasznú foglalkoztatás		27 021	308 77*	23 705	23 185	17 751	17 534	14 235	15 790
Bértámogatás		20 442	29 313	27 524	26 547	21 963	20 439	18 909	18 417
Munkahely-teremtő beruházás támogatás**		23 051	12 291	3 192	6 943	1 708	1 270	2 717	2 742
Vállalkozóvá válás támogatása		3 668	1 307	1 506	1 616	1 269	1 250	953	1 137
Rövidített/részmunkaidős foglalkoztatott támogatása		1 781	-	-	-	-	-	357	586
Korengedményes nyugdíjazás		6 283	1 348	45	-	-	-	-	-
Utazási költségtérítés		1 907	2 326	4 091	3 483	3 294	3 088	2 112	1 836
Pályakezdekők eszközei			10 302	7 816	7 094	6 827	7 686	7 908	8 086
Önfoglalkoztatói támogatás			1 992	4 505	5 142	5 204	4 642	3 963	3 111
Munkahelymegőrzés támogatása			1 528	3 029	156	2 209	3 419	2 923	4 284
Járuulékátvállalás			556	1 255	3 399	3 116	3 887	3 324	3 821
Összesen	75 864	114 795	115 477	102 975	104 752	86 481	88 259	75 321	71 648

* Hagyományos és jövedelempótló támogatásra jogosultak közhasznú foglalkoztatása együtt.

** Az év folyamán (a foglalkoztatási kötelezettségnek megfelelően) betöltött munkahelyek száma.

Forrás: a Foglalkoztatási Hivatal adatai.

Ezek az eszközök az álláskeresőknél előbb növekvő, majd csökkenő hányadának nyújtanak képzési és foglalkoztatási lehetőséget. Az úgynevezett aktiválási ráta – amely az aktív eszközök kedvezményezettjeinek a számát viszonyítja ugyanennek a létszámnak a regisztrált munkanélküliekkel megnövelt nevezőjéhez – a kilencvenes évek közepén még csak 16–17 százalék volt, majd 1998-ban 20 százalék fölé emelkedett, 2001-ben pedig 22,4 százalékot ért el. Azóta gyors apadás következett be: 2003-ban 18,5 százalékot, 2005-ben pedig 14,9 százalékot jelzett a mutató.

Ennek értékelésénél figyelembe kell venni, hogy 2004-ben indultak az Európai Unió által támogatott programok, 2005-től pedig – a 100 lépés program keretében – számos, lényegében a foglalkoztatási törvény eszköztárával átfedő intézkedést vezettek be a foglalkoztatás bővítésére és a munkanélküliség csökkentésére. Ezek kedvezményezettjei azonban nem jelennek meg az aktíveszköz-statisztikákban.

2.2. A „100 lépés program”

A „100 lépés program” munkaerőpiaci fejezete kezdetben 15, majd jó néhány további intézkedést tartalmazott a foglalkoztatás bővítésére és láthatóvá té-

telére. Ezek közül csak a témánkba vágó, *alanyi jogon átvállalt járuléktámogatásokat* emeljük ki.

2.2.1. A Start-program

2005. október 1-jétől elindult a Start-program, amely minden pályakezdőre kiterjed, aki 25 évesnél – felsőfokú végzettségük esetében 30 évesnél – fiatalabb, befejezte (vagy megszakította) tanulmányait, és belép az első munkahelyére.¹⁰ Az a munkáltató, amelyik vállalja foglalkoztatásukat, két év támogatásra jogosult. A támogatás formája: *alanyi jogon járó járulékkedvezmény*, aminek köszönhetően a munkáltatónak (havonta) a pályakezdő fiatal foglalkoztatásának első évében a járulékalap 15 százalékát, a második évben pedig annak 25 százalékát kell megfizetnie. A kedvezmény a minimálbér legfeljebb másfélszeresét kitevő keresetig érvényesíthető 25 éven aluliak foglalkoztatása esetén, felsőfokú végzettségűeknél pedig – 30 éves korig – maximum a minimálbér kétszereséig. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a pályakezdők keresetének felső határa korlátozva volna.

A kedvezményre való jogosultságot az APEH által kiállított Start-kártya bizonyítja, amely egyúttal az ellenőrzés alapjául is szolgál. Minden, első ízben munkába lépő, 25 év (felsőfokú végzettséggel 30 év) alatti fiatal jogosult kiváltani ezt a kártyát, feltéve, hogy befejezte vagy megszakította tanulmányait, és első ízben létesít munka- vagy ösztöndíjas foglalkoztatási jogviszonyt. 2005. október 1. és 2006. augusztus 28-a között 32 865 fiatal igényelte a kártyát, és mintegy 9000 fő helyezkedett el a Start-program keretében.

2.2.2. A foglalkoztatás bővítése és rugalmasabbá tétele

2006. január elsejétől mentesülnek a munkáltatói járulékfizetés kötelezettsége alól azok a – 250 fős létszám alatti – mikro-, kis- és középvállalkozások, továbbá a civil szervezetek, amelyek létszámukat legalább három hónapja regisztrált munkanélkülivel bővítik.¹¹

A támogatás egy évre szól, ami alatt a felvett munkaerőt meg kell tartani, sőt még egy évig tovább kell foglalkoztatni. A járulékfizetés alóli mentesség kiterjed a tételes egészségügyi hozzájárulásra, a munkáltató által fizetendő tb-járulékra és a munkaadói járulékra. A munkáltató a kedvezményt – teljes munkaidőben történő foglalkoztatás esetében – legfeljebb a kötelező legkisebb bér 130 százalékának, részmunkaidőben történő foglalkoztatás esetén ezen összeg időarányos részének megfelelő járulékalap után érvényesítheti. *Az első félév adatai szerint 7723, három hónapnál régebben állást kereső jutott munkához a járulékkedvezményt adó program nyomán.*

2.2.3. A Start-program kiterjesztése

A Start-programmal kapcsolatos kedvező tapasztalatok alapján a 2007. július elsejétől – az Európai Szociális Alap támogatásával – bővül a program.

Megéri pályakezdőt alkalmazni

10 – 2005. évi LXXIII. törvény a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról szóló 2004. évi CXXIII. törvény módosításáról. A törvényt az Országgyűlés a 2005. június 27-i ülésnapján fogadta el. Hatályos: 2005. október 1-jétől.

11 – 2005. évi CLXXX. törvény a foglalkoztatás bővítése és rugalmasabbá tétele érdekében szükséges intézkedésekről. A törvényt az Országgyűlés 2005. december 19-én fogadta el, hatályos: 2006. január 1-jétől.

– A *Start-plusz* program keretében a kisgyermek otthoni gondozását vagy közeli hozzátartozó ápolását követően munkába álló személyek alkalmazása esetén a Munkaerőpiaci Alap a járulék egy részének megfizetését átvállalja a munkáltatótól. Ennek kedvezményei gyakorlatilag megegyeznek a Start-programban biztosított támogatásokkal.

– A *Start-extra* program célja pedig az, hogy a munkavállaláshoz, a munkaerőpiaci visszatéréshez segítséget nyújtson a tartós munkanélkülieknek, akiknek nehezebb elhelyezkedniük vagy 50 év feletti életkoruk miatt, vagy azért, mert alacsony, legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkeznek. A Start-extra program keretében nyújtandó támogatás mértéke jóval kedvezőbb a Start és a Start-plusz program kedvezményeinél. A munkáltató mentesül a tételes egészségügyi hozzájárulás megfizetése alól. Ezen túlmenően az első évben egyáltalán nincs járulékfizetési kötelezettsége, a második évben pedig a bruttó kereset 15 százalékát kell közteherként befizetni.¹²

2.3. A foglalkoztatást elősegítő támogatási rendszer átalakítása¹³

A foglalkoztatást elősegítő támogatási rendszer már régóta megérett a változtatásra.

– Az évek során kezelhetetlenül sok és gyakran egymást átfedő támogatási forma jött létre. Emiatt a munkaügyi szervezetnek más-más szabályok alapján kell támogatást nyújtania, sokszor egyazon célcsoportnak, aminek az adminisztrációja kezelhetetlen, hatása pedig átláthatatlan.

– *A foglalkoztatást segítő támogatások rendszere alapvetően megfelel az uniós szabályozásnak.* Ebben jelentős szerepe van annak, hogy számos, a csoportmentességi rendeletek valamely feltételének nem megfelelő támogatás csekély összegű (*de minimis*) támogatásként¹⁴ működik annak érdekében, hogy a hosszadalmas bizottsági eljárás mellőzésével legyen lehetőség az igényeknek megfelelő támogatás nyújtására. A *de minimis* támogatásoknak azonban az előnyei mellett számos hátránya is van, ezért a támogatási rendszer átalakítása során indokolt azok visszaszorítása, illetve minél kisebb mértékű fenntartása.

A vállalkozásoknak nyújtható támogatásokról szóló csoportmentességi közösségi rendeletek 2006. december 31-éig maradnak hatályban, s még további hat hónapig, azaz 2007. június 30-ig nyújthatók. A hazai támogatási programok bejelentésében, illetve a Bizottságnak megküldött tájékoztatókban az esetek többségében a 2006. december 31-i lejárát szerepel, ezért a fél évvel történő meghosszabbításhoz is tájékoztatást, vagy (a 794/2004/EK-rendelet 4. cikkének megfelelően) egyszerűsített bejelentést kell tenni. Előreláthatóan a csoportmentességi rendeletek hatályát a Bizottság 2007. december 31-éig meghosszabbítja. Ennek megfelelően a hosszabbítást 2007. december 31-éig lehet kérni.

A hat hónapos átmeneti időszak azonban nem terjed ki azokra a támogatási formákra, amelyek a Bizottság 2204/2002/EK-rendelete hatályba lépése előtti közösségi szabállyal összhangban állnak, és bejelentésük az Európai

Start-plusz és Start-extra

12 Szociális és Munkaügyi Minisztérium: Előterjesztés a pályakezdő fiatalok, az ötven év feletti munkanélküliek, valamint a gyermek gondozását, illetve a családtag ápolását követően munkát keresők foglalkoztatásának elősegítéséről, továbbá az ösztöndíjas foglalkoztatásról szóló 2004. évi CXXIII. törvénynek a START PLUSZ és a START EXTRA program elindításával kapcsolatos módosításáról, Budapest, 2006. szeptember

13 Ez a fejezet Szociális és Munkaügyi Minisztériumnak a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény módosításáról szóló előterjesztése alapján készült. Budapest, 2006. szeptember

14 Az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. és 88. cikkeiben foglaltaknak a csekély összegű (úgynevezett *de minimis*) támogatásokra való alkalmazásáról szóló 2001. január 12-i 69/2001/EK bizottsági rendelet értelmében a csekély összegű támogatás jogcímén odaitélt támogatások egy vállalkozás esetében – három év vonatkozásában – nem haladhatják meg a százezer eurónak megfelelő forintösszeget. Csekély összegű támogatásban nem részesülhetnek a külföldre irányuló szállítási ágazatban tevékenykedő vállalkozások, továbbá a támogatás nem vehető igénybe a mezőgazdasági, illetve halászati termékeket előállításához, feldolgozásához, vagy azok értékesítéséhez, az exporthoz közvetlenül kapcsolódó tevékenységekhez, valamint az import árúk helyett hazai áru használatától függő támogatások esetén.

Bizottsághoz még a csatlakozást megelőzően megtörtént. Ilyen támogatások a *foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatás, a munkahelymegőrzés támogatása, a rehabilitációs foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatás és a munkatapasztalat-szerzés támogatása.*

Összegezve: a foglalkoztatást elősegítő támogatások felülvizsgálatát, továbbá az egyes aktív eszközökre vonatkozó szabályok módosítását a következők miatt kell elvégezni:

- a közösségi joggal való további harmonizáció érdekében,
- a támogatási rendszer áttekinthetőség miatt,
- a párhuzamos támogatások megszüntetéséért, valamint
- a foglalkoztatási támogatások eredményességének javítása céljából.¹⁵

A módosítások a következő támogatásokat érintik:

- a munkabér és járulékainak megtérítésére irányuló támogatások (bértámogatás),
- a munkaerőpiaci szolgáltatások nyújtásának támogatása,
- a mobilitás elősegítése,
- a vállalkozás indításának elősegítése, valamint a
- foglalkoztatást elősegítő képzések támogatása.

2.3.1. Bértámogatás

Az előzőkben bemutattuk, hogy jelenleg sokféle célcsoport esetében nyílik mód különböző mértékű bér- és járuléktámogatásra. A legnagyobb változás a bértámogatási formát érinti: az eddigi támogatások részben beolvadnak az új konstrukcióba, részben pedig megszűnnek.

A bértámogatás célja, hogy elősegítse a *hátrányos helyzetű személyek* foglalkoztatását. A 2204/2002/EK-rendelet meghatározza a hátrányos helyzetű munkavállaló fogalmát, az egyes hátrányos helyzetű csoportokba tartozó rétegeket. Ezt alapul véve a támogatás azoknak *a munkaadóknak*¹⁶ nyújtható, akik *a közösségi rendeletben meghatározott feltételeknek megfelelő személyek* foglalkoztatását vállalják.

Hátrányos helyzetű személy az az *álláskereső*,¹⁷ aki

- nem rendelkezik középfokú iskolai végzettséggel, vagy
- a foglalkoztatás megkezdésekor az 50. életévét betöltötte, vagy
- megváltozott munkaképességű,¹⁸ vagy
- a foglalkoztatás megkezdését megelőző 16 hónap alatt legalább 12 hónapig, pályakezdő álláskereső esetében 8 hónapig a munkaügyi központ kirendeltsége által álláskeresőként volt nyilvántartva, vagy
- saját háztartásában legalább egy 18 évesnél fiatalabb gyermeket egyedül nevel, vagy
- álláskeresőként történő nyilvántartásba vételét megelőző 12 hónapon belül gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban, illetve terheségi gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban vagy ápolási díjban részesült, vagy

A bértámogatás célja és alanyai

15 A módosítás nem érinti azokat a járulék- és egyéb adókedvezményeket, amelyek más törvények (szja, tao, eho, Start-program stb.) alapján kapcsolódnak az álláskereső és más hátrányos helyzetű, megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásához és képzéséhez. Ezek a támogatások a közösségi jog értelmében nem minősülnek állami támogatásnak, mivel úgynevezett általános intézkedések (alanyi jogon járnak a feltételeknek megfelelő valamennyi vállalkozás részére, ha kéri a támogatást), amelyeket nem szükséges bejelenteni a Bizottság számára.

16 *Munkaadó:* az FtL. 58. § (5) bekezdésének c) pontjában megjelölt foglalkoztató.

17 FtL. 58. § (5) bekezdésének d) pontja szerinti tartalommal.

18 – 177/2005. (IX. 2.) kormányrendelet e) pontja.

- álláskeresőként történő nyilvántartásba vételét megelőző 12 hónapon belül előzetes letartóztatás, szabadságvesztés, illetve elzárás büntetését töltötte.

Támogatásban részesülhet továbbá a munkaadó, ha olyan *hátrányos helyzetű személy* (munkavállaló) továbbfoglalkoztatására vállal kötelezettséget, *akit munkahelyének elvesztése fenyeget*, vagyis:

- akinek munkaviszonyát a munkáltató működési körébe tartozó okból rendes felmondással megszünteti, vagy akinek határozott időre szóló munkaszerződése 90 napon belül lejár, és
- a továbbfoglalkoztatás megkezdésekor 50. életévét betöltötte, vagy
- középfokú iskolai végzettséggel nem rendelkezik, kivéve, ha
- a korábbi munkaviszony megszűnését követő 60 napon belül munkaszerződést kötnek a felek.

A hátrányos helyzetű személy munkába helyezéséhez *bértámogatás* állapítható meg, ha a munkaadó

- kötelezettséget vállal arra, hogy a támogatással foglalkoztatott hátrányos helyzetű munkavállalót munkaviszony keretében legalább 12 hónapig foglalkoztatja (foglalkoztatási kötelezettség), és
- a kérelem benyújtását megelőző hat hónapon belül hasonló munkakörben foglalkoztatott munkavállaló munkaviszonyát a működési körében felmerülő okból, rendes felmondással nem szüntette meg.¹⁹

*A munkaadó részére a munkabér és járulékai 50 százalékaig, megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatása esetén 60 százalékaig terjedő bértámogatás állapítható meg 12 hónapra.*²⁰

*Az összeszámitás szabályai*²¹ alapján a bértámogatás – más állami támogatással, illetve közösségi finanszírozással összevont – összege nem haladhatja meg:

- bármely időszakban (havonta, évente stb.) a munkavállalók részére kifizetett munkabér és járulékainak 100 százalékat, és
- bármely hároméves időszak alatt a 15 millió euró értékének megfelelő összeget.

Munkaerőpiaci program keretében nyújtható bérköltség-támogatás

Mivel a munkabér és járulékainak megtérítésére 2007. január 1-jétől kezdődően csak a *közhasznú munkavégzés* támogatása, valamint az előzőekben vázolt *bértámogatás* megállapításával kerülhet sor, a programok működőképessége veszélybe kerül. A közhasznú munkavégzés ugyanis a foglalkoztatásnak csak egy szegmensét érinti (viszonylag szűk munkáltatói körben, a bértámogatás pedig csak a meghatározott, hátrányos helyzetűnek minősített személyi kör foglalkoztatásához, legfeljebb 12 hónapig folyósítható, maximum a munkabér és járulékai együttes összegének 50, illetve 60 százalékos mértékéig). Miután a közösségi szabályoktól eltérni nem lehet, a gazdálkodó szervezetek munkaerőpiaci programjának keretében megvalósuló foglalkoztatása három éven át nem, továbbá hátrányos helyzetű személynek nem minősülő munkavállaló

A bértámogatás megállapításának feltételei

19 Meg kell szüntetni a támogatás folyósítását, illetve a kifizetett támogatást – a kötelezettségszegés arányában részben vagy egészben – vissza kell fizetni, ha a munkaadó a foglalkoztatási kötelezettségének nem tesz eleget. Mentessül a visszafizetési kötelezettség alól a munkaadó, ha igazolja, hogy a munkaviszony a munkaadó rendkívüli felmondása, jogutód nélküli megszűnése vagy a munkavállaló rendes felmondása miatt szűnt meg.

20 A 2204/2002/EK-rendelet 5. cikk (3) bekezdésének b) pontja szerint a *munkavállaló legalább 12 hónapi folyamatos foglalkoztatásra jogosult*, amely feltétel teljesítésének esélye akkor a legnagyobb, ha a foglalkoztatási kötelezettség teljes idejére támogatást folyósítunk. Az idézett joghely egyébként úgy is értelmezhető, hogy a munkavállaló 12 hónapi *támogatott foglalkoztatásra* jogosult.

21 A hátrányos helyzetű rétegek foglalkoztatásának támogatása a Bizottság 2002. december 12-i 2204/2002. számú rendelete alapján adható; vagyis a támogatások nyújtásakor figyelembe kell venni a 8. cikk (4) bekezdésében, továbbá a 9. cikk (2) bekezdésében foglalt összeszámitási szabályokat.

lói célcsoport mellett egyáltalán nem támogatható. Ezért egy új aktív eszköz (bérköltség-támogatás) bevezetésére kerül sor, amely csak munkaerőpiaci program keretében alkalmazható, és a munkabér, illetve járulékai 100 százalékos finanszírozását teszi lehetővé, legfeljebb 3 éven át.

Tekintettel arra, hogy a programok sikeres lebonyolítása programmenedzsment közreműködése nélkül nehezen kivitelezhető, az új eszköz keretében nemcsak a célcsoporthoz tartozó személyek, hanem a programmenedzsment foglalkoztatásával kapcsolatban felmerülő bér- és járulékköltségek is megtéríthetők.²²

A jelenleg nyújtható támogatásokkal kapcsolatos változások

A bértámogatás bevezetésével egyidejűleg 2007. január elsejétől:

a) önálló támogatási formaként megszűnik

- a foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatás, ezen belül:
 - a 45. életévüket betöltött személyek kedvezőbb bértámogatása,
- a foglalkoztatáshoz kapcsolódó járulékok átvállalása, ezen belül:
 - az 50 év feletti álláskereső, valamint
 - a szabadságvesztésből szabadultak és pártfogó felügyelet alatt állók kedvezőbb járulékatvállalása,
- a részmunkaidős foglalkoztatás támogatása,
- a rehabilitációs foglalkoztatás bővítését szolgáló bér- és járulékatvállalás, valamint
- a pályakezdő álláskereső munkatapasztalat szerzésének támogatása;

b) megszűnik

- a pályakezdő álláskereső foglalkoztatási támogatása,²³
- a munkaerő-kölcsönzés keretében történő foglalkoztatás támogatása;²⁴

c) a *de minimis* szabályai szerint támogatható marad a munkahelymegőrzés.

22 Amennyiben a támogatás alanya vállalkozás, a *de minimis* szabályokat kell alkalmazni.

23 A munkatapasztalat-szerzés támogatásának megszüntetését az indokolja, hogy a pályakezdő állástalanok foglalkoztatása a bértámogatással, valamint a 2005-től bevezetett Start-program keretében alanyi jogon igénybe vehető járulékkedvezményekkel hatékonyan elősegíthető.

24 A munkaerő-kölcsönzés keretében történő foglalkoztatás támogatását a 31/2004. (XII. 21) FMM-rendelet tette lehetővé. A támogatás iránti csekély érdeklődés miatt (2005-ben nem kérétek ilyen támogatást) fenntartása nem indokolt; a célcsoport munkaerőpiaci reintegrációja a hátrányos helyzetű rétegek foglalkoztatási célú támogatásával is ösztönözhető.

2.3.2. Munkaerőpiaci szolgáltatások nyújtásának támogatása

A foglalkoztatási törvény hatályos szabályai alapján ez a támogatás jelenleg csak az információnyújtást vagy tanácsadást folytató szervezetek részére adható. Ez megváltozik: a jövőben a magánközvetítők is támogatásban részesülhetnek, ami szükség esetén lehetőséget teremt az állami foglalkoztatási szolgálatnak arra, hogy a közvetítési tevékenység bonyolításába külső szolgáltatókat is bevonjon.

2.3.3. A mobilitás elősegítése

A mobilitási támogatás célja, hogy az utazási költségek részben vagy egészben történő átvállalásával csökkentse azokat a többletköltségeket, amelyek a munkavállalók lakóhelye és munkahelye közötti utazással kapcsolatban jelentkeznek, és ezáltal elősegítse az ingázó álláskereső és munkavállalók foglalkoztatását. Jelenleg a mobilitási támogatások szabályait kormányrendelet tartalmazza. A jövőben ezek beépülnek a foglalkoztatási törvénybe.

2.3.4. Vállalkozás indításának elősegítése

A vállalkozások indítását a hatályos szabályozás az álláskereső *vállalkozóvá válásának* és az *önfoglalkoztatóvá* válásnak a támogatásával segíti. Az előbbi jelenleg – a megváltozott munkaképességű álláskereső kivételével – csak azoknak biztosítja a járadék továbbfolyósítását, valamint a hozzájárulást a vállalkozói tanfolyami képzés, szaktanácsadás és hitelfedezeti biztosítás költségeihez, akik járadékban részesülnek. Az utóbbi keretében pedig az önfoglalkoztatóvá váláshoz 3 millió forintig terjedő, visszatérítendő kamatmentes támogatás nyújtható.

A támogatás célja: a vállalkozó készség, hajlandóság előmozdítása, az álláskereső ösztönzése saját vállalkozás alapítására, illetve vállalkozói tevékenység beindítására. *A módosítást követően* a korábbi két, eltérő eljárással működő támogatás – részben megváltozott tartalommal – összeolvad. E szerint:

- a 3 millió forintig terjedő támogatás *visszatérítendő és/vagy vissza nem térítendő formában* egyaránt folyósítható, és
- a vállalkozóvá váló álláskereső részére a *minimálbér összegéig terjedő*, legfeljebb hat hónap időtartamig havonként folyósított támogatás állapítható meg, függetlenül attól, hogy az álláskereső részesül-e járadékban.

*A támogatást álláskereső kapja, ezért nem minősül állami támogatásnak.*²⁵

2.3.5. Foglalkoztatást elősegítő képzés

A képzésben történő részvétel ösztönzése céljából emelik a keresetpótló juttatás összegét. A törvénymódosító javaslat szerint *a keresetpótló juttatás a jelenlegi, a minimálbér 60 százalékát kitevő összeggel szemben a minimálbér 100 százalékával lesz azonos*. A keresetpótló juttatás megállapításának feltétele a munkaügyi központ által felajánlott, illetve elfogadott, *a legalább heti húsz órát elérő (intenzív)* képzésben való részvétel.

A képzések nem csak az *álláskeresőket* érinti jelentősen. *A munkaviszonyban állók* esetében is fontos, hogy a munkavállalók rendelkezzenek azokkal az ismeretekkel, amelyek a versenyképességük megtartásához szükségesek. Erre tekintettel a jelenlegi formájában a jövőben is támogatható a „munkáltatói” képzés, mégpedig a *de minimis* szabályok alkalmazása mellett.

A képzési támogatásba beépül, és *önálló támogatási formaként megszűnik:*

- a pályakezdő álláskeresők alanyi jogon nyújtható képzési támogatása,
- a megváltozott munkaképességű álláskeresők képzési támogatása és
- a vállalkozói tevékenység gyakorlásához szükséges tanfolyami képzés támogatása.

...

A foglalkoztatási támogatások átalakítását is magában foglaló javaslat a foglalkoztatási törvény módosítására 2006 novemberében került az országgyűlés elé, és 2007. január elsején lép hatályba.

²⁵ Önálló támogatási formaként megszűnik:

– az önfoglalkoztatóvá válás támogatása, valamint

– a megváltozott munkaképességű álláskereső vállalkozóvá válásának kedvezőbb feltételekkel történő támogatása, mivel beépülnek a vállalkozóvá válás elősegítésének támogatásába, továbbá

– a vállalkozói tevékenység gyakorlásához szükséges tanfolyami képzés támogatása, amely beépülne a képzési támogatások körébe.

Megszűnik a hitelfedezeti biztosítás költségeihez való hozzájárulás is.

MELLÉKLET

M1. táblázat: Foglalkoztatást elősegítő, képzési támogatások a Munkaerőpiaci Alapból

Megnevezés	Támogatotti kör	Feltétel	Mérték	Időtartam	Jogszabályi alap
A bérek, járulékok támogatása					
Foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatás	hat hónapja (pályakezdő és 45 év feletti esetében 3 hónapja) munkanélküli személy foglalkoztatása	legalább a támogatott foglalkoztatás időtartamával megegyező idejű továbbfoglalkoztatás, a támogatást megelőző 6 hónapban hasonló munkakörben foglalkoztatott munkavállaló munkaviszonyát a munkáltató működésével összefüggő okból rendes felmondással nem szüntette meg, és ilyenre a munkanélküli foglalkoztatása során sem kerül sor; a munkaadót 2 éven belül nem kötelezték jogerősen 100 000, illetve 500 000 forintot elérő munkügyi bírság fizetésére, a munkaadó együttműködik az állami foglalkoztatási szolgálattal	munkabér 50-100 százaléka; 45 év feletti 70-100 százaléka	legfeljebb 1 év 45 év feletti: 2 év	1991. évi IV. tv (Ft.) 16.§ 6/1996. (VII.16.) MüM-rendelet 11. §.
Közhasznú munkavégzés támogatása	munkügyi központ által kiközvetített munkanélkülinek munkaviszony keretében történő foglalkoztatása	a előző havi statisztikai állományi létszám bővítése (kivéve 45 év felett); más szervtől a munkáltató nem részesül díjazásban a nyújtott szolgáltatás ellenértékéért, kht. nem üzletszerű gazdasági tevékenységéhez kapcsolódó foglalkoztatás támogatható, nem folyósítható azokra a napokra, amikor ugyanazon személy után a települési önkormányzat közcélú foglalkoztatásra költségvetési támogatásban részesült, ha munkáltató hasonló munkakörben foglalkoztatott munkavállaló munkaviszonyát nem szüntette, és nem szünteti meg; munkügyi bírsággal nem sújtották	foglalkoztatásból eredő közvetlen költség 70 százaléka; 45 év feletti, a cigány önkormányzatnál (CKÖ) történő foglalkoztatás 90 százaléka, MAT vagy megyei tanács Munkaerőpiaci Alap foglalkoztatási alap-részen 90 százaléka, 2 évre is megszavazhatja	legfeljebb 1 év; 45 év feletti 1,5 év 50 év feletti, CKÖ 2 év	1991. évi IV. tv. (Ft.) 16/A.§ 6/1996 (VII. 16.) MüM-rendelet 12-15. §.
Részmunkaidős foglalkoztatás támogatása	legalább 3 hónapja nyilvántartott munkanélküli, saját háztartásban 14 évesnél fiatalabb gyereket nevelő, ápolási díjban részesülő személy foglalkoztatása	a teljes munkaidős legalább felét, legfeljebb 3/4-ét elérő munkaidőben történő foglalkoztatás; legalább a támogatott foglalkoztatás idejével megegyező továbbfoglalkoztatási kötelezettség; hasonló munkakörben foglalkoztatott munkaviszonyát nem szüntette és nem szünteti meg; munkügyi bírsággal nem sújtották	munkabér és járuléka együttes összegének 75 százaléka és/vagy munkába járással felmerült helyközi utazási költségek munkaadót terhelő része, egészben vagy részben	legfeljebb 1 év	1991. évi IV. tv. (Ft.) 19/C. § 6/1996. (VII.16.) MüM-rendelet 11/A §.
Álláskeresők munkaerő-kölcsönzés keretében történő foglalkoztatásának támogatása	50 fő legalább 3 hónapja nyilvántartott vagy pályakezdő, vagy 50 év feletti munkanélküli foglalkoztatását vállaló közhasznú társaság	legalább 200 napra határozott idejű munkaviszonyt létesítése a munkanélkülivel, aki tőle független kölcsönbevevő számára átengedi a munkavállalót, a munkavállaló kölcsönzési díja eléri legalább a minimálbér és járuléka összegét, egy munkanélküli után 2 éven belül csak egyszer nyújtható támogatás, a kölcsönbeadót 2 éven belül nem kötelezték jogerősen 100 000, illetve 500 000 forintot elérő munkügyi bírság fizetésére	a határozott idejű munkaviszonyról szóló munkaszerződésben meghatározott munkabér és az azt terhelő járadék összegének legfeljebb 50 százaléka, legfeljebb a kérelem benyújtásakor hatályos minimálbér 1,5*	a kölcsönbeadó részére legfeljebb 200 napig	1991. évi IV. tv. (Ft.) 16/B. § 6/1996. (VII.16.) MüM-rendelet 16-17. §.
Munkatapasztalat-szerzés támogatása	pályakezdő munkanélküli foglalkoztatása munkaviszony keretében	megfelelő munkatapasztalat szerzésére alkalmas legalább 360 napi foglalkoztatást vállal a foglalkoztató, ha a csekély összegű támogatást mértékét meghaladja, akkor legalább a támogatás idejével megegyező idejű továbbfoglalkoztatás	munkabér 50-100 százaléka, eho lehetséges (ha 100 százaléka, szakképzetlen legfeljebb minimálbér 1,5*, középfokú végzettségű 2*, felsőfokú végzettségű pályakezdő 2,5*)	a foglalkoztatás időtartamára, legfeljebb 360 napig	68/1996. (V.15.) kormányrendelet 7. §.
Foglalkoztatási támogatás	szakmunkásképző iskola, szakiskola, speciális szakiskola befejezését követően a munkaadónál legalább 1 tanéven keresztül gyakorlati képzésben részesült pályakezdő foglalkoztatása	a pályakezdő szakképzettségének megfelelő munkakörben, legalább napi 6 órában történő foglalkoztatása, amely a szakképzettség megszerzését követően 90 napon belül megkezdődik; a munkaadó kérelmére támogatható; a folyósítás megszűnése után még 90 napig támogatás nélkül foglalkoztatja a pályakezdőt		270 nap	68/1996. (V.15.) kormányrendelet 9. §.

A MUNKAERŐPIAC JOGSZABÁLYI ÉS INTÉZMÉNYI KÖRNYEZETE

Megnevezés	Támogatotti kör	Feltétel	Mérték	Időtartam	Jogszabályi alap
Rehabilitációs foglalkoztatás bővítését szolgáló támogatás	legalább 40 százalékban csökkent munkaképességű munkanélküli legalább 12 hónapon keresztül történő foglalkoztatása	a munkanélküli nem jogosult öregségi, baleseti, baleseti rokkantsági nyugdíjra, rendszeres szociális járadékban, átmeneti járadékban, bányászok egészségkárosodási járadékában nem részesül; a munkaadó a támogatott munkaviszony létrejöttét megelőző 6 hónapban hasonló munkakörben foglalkoztatott munkaviszonyát nem szüntette meg, a támogatás idejével megegyező időtartamú továbbfoglalkoztatás; rehabilitációs hozzájárulást nem köteles fizetni vagy teljesítette azt	első harmadban: munkabér + egészségbiztosítási és munkaadói járulékok, eho; második harmadban: munkabér; harmadik harmadban: egészségbiztosítási és munkaadói járulékok, eho	teljes munkaidős foglalkoztatás esetén legfeljebb 18 hónap, részmunkaidőben arányosítva	11/1998. (IV.29.) MüM-rendelet 4. §.
Foglalkoztatáshoz kapcsolódó járulékok átvállalása	álláskereső foglalkoztatása		egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékok, munkaadói járulékok, eho részben/egészségben, pártfogó felügyelet alatt álló, szabadságvesztésből szabadult esetén legalább a járulékok 70 százaléka, 50 év felett legalább 50 százalék	legfeljebb 200 nap, 50 év feletti munkanélküli/pártfogó felügyelet alatt álló személy/szabadságvesztés büntetésből 6 hónapnál nem régebben szabadult személy foglalkoztatása esetén legfeljebb 1 év	Fit. 18/A.§ 6/1996. (VII.16.) MüM-rendelet 18/B-18/E. §.
Pályakezdő fiatal foglalkoztatásának kedvezménye	25. életévét be nem töltött fiatal foglalkoztatása	teljes munkaidőben vagy legalább napi 4 órában történő foglalkoztatás 9 hónapig, 3 hónapos továbbfoglalkoztatási kötelezettség	alapja: a munkavállaló után megfizetett tb-járulékok összegének 50 százaléka (legfeljebb havi 90 000 forint bruttó kereset figyelembevételével)	9 hónap	
Gyes, gyed, gyet, ápolási díj megszűnését követő foglalkoztatás kedvezménye	a gyes, gyed, gyet, ápolási díj folyósítása miatt a munkaerőpiactól tartósan távol lévő személy foglalkoztatása	teljes munkaidőben vagy legalább napi 4 órában történő foglalkoztatás 9 hónapig, 3 hónapos továbbfoglalkoztatási kötelezettség, a foglalkoztatotti jogviszonyban nem áll, a gyes, gyed, gyet, ápolási díj megszűnését követően először áll munkába	alapja: a munkavállaló után megfizetett tb-járulékok összegének 50 százaléka (legfeljebb havi 90 000 forint bruttó kereset figyelembevételével)	9 hónap	2004. évi CXIII. tv. 4. §.
Ösztöndíjas foglalkoztatás	A munkatapasztalat-szerzés céljából felsőfokú végzettségű személyt foglalkoztató	az ösztöndíj mértéke havonta legalább a minimálbér; szerződés alapján; a végzettség megszerzését követően egy alkalommal	alapja: a munkavállaló után megfizetett tb-járulékok összegének 50 százaléka (legfeljebb havi 90 000 forint bruttó kereset figyelembevételével), költségvetési szerv támogatásként az ösztöndíj 50 százalékát igényelheti	9 hónap-1 év	2004. évi CXIII. tv. 9-16.§, 20/2005. (II.11.) kormányrendelet
50 éven feletti munkanélküliek foglalkoztatásának támogatása	50 év feletti munkanélküliek		a munkaadót terhelő egészség- és nyugdíjbiztosítási járulékoknak, a munkaadói járulékoknak és az ehónak megfelelő összeg részben vagy egészben, legalább a maximálisan átvállalható mérték 50 százaléka	legfeljebb 1 év	1991. évi IV. tv. 18/A. §.

Megnevezés	Támogatotti kör	Feltétel	Mérték	Időtartam	Jogszabályi alap
A képzés támogatása					
Képzési támogatás	munkanélküli, 25/30 évnél fiatalabb, aki tanulmányai befejezését követően nem szerzett munkanélküli-járadékra jogosultságot, aki munkaviszonyban áll és rendszeres foglalkoztatása képzés nélkül nem biztosítható, gyēs, gyet, gyed, terhességi segélyben, ápolási díjban részesülő személy, közhasznú munkavégzésben résztvevő (MAT további kört határozhat meg)		keresetkiegészítés vagy keresetpótló juttatás, képzéssel kapcsolatos költségek megtérítése részben vagy egészben	a képzés idejére	1991. évi IV. tv (Ft.) 14.§ 6/1996 (VII.16.) MüM-rendelet 1-9. §.
Megváltozott munkaképességű munkanélküliek képzése	megváltozott munkaképességű munkanélküli MPA-ból támogatott képzés gyakorlati részének lebonyolítása		igazolt többletköltségek megtérítése	gyakorlati képzés időtartama	11/1998. (IV.29.) MüM-rendelet 5. §.
Új foglalkoztatási lehetőségek létrehozásának támogatása					
Munkahelyteremtés támogatása	új munkahely teremtése, meglévő bővítése, új technológia bevezetéséhez szükséges tárgyi eszközök és immateriális javak beszerzése vagy a munkahelyteremtéssel összefüggő személyi jellegű ráfordítások	a munkanélküliek létszámának növelésével tartós foglalkoztatást biztosít, beruházással egybekötött munkahelyteremtés esetén; pályázat alapján; legalább 25 százalék saját forrás (vissza nem térítendő tőkejuttatás)	megengedett támogatási intenzitásnak megfelelően		1991. évi IV. tv. (Ft.) 18.§ 6/1996. (VII.16.) MüM-rendelet 18.§; 85/2004. (IV.19.) kormányrendelet
Megváltozott munkaképességű személyek foglalkoztatásának támogatása	megváltozott munkaképességű személy foglalkoztatása (50 százalékot elérő munkaképesség csökkenés, vagy szakvélemény alapján munkavállalási és munkahely-megtartó esélyei testi vagy szellemi károsodása miatt csökkentek) munkahely létesítése, létesítmények átalakítása, speciális eszközök, berendezések beszerzése, átalakítása, munkahely, munkaeszközök korszerűsítése; fentiek beruházással egybekötve	pályázat alapján; a munkaadó legalább 1 éve működik; legalább 20 százalék saját forrás; anyagi biztosíték, rendelkezésre állásának igazolása, megváltozott munkaképességű személy munkaviszonyban történő foglalkoztatását vállalja legfeljebb 2 évre, 2 éven belül nem kötelezték jogerősen 100 000, illetve 500 000 forintot elérő munkaügyi bírság fizetésére; ha az MPA-ból 2 éven belül támogatásban részesült, és kötelezettségét határidőre teljesítette, csoportos létszámcsökkentést nem hajtott végre a megelőző fél évben; 1 éve kötelező foglalkoztatási szintet meghaladó létszámban foglalkoztat megváltozott munkaképességűeket, megelőző 6 hónapban átlagos statisztikai állományi létszám legalább 50 fő, ezek legalább fele megváltozott munkaképességű, beruházást a támogatást követő naptári év végéig elkezd, a létrehozott kapacitásokat legalább 5 évig fenntartja, foglalkoztatási kötelezettség 3 év	pályázati kiírás alapján (támogatási intenzitás legfeljebb 80 százalék)	pályázati kiírás alapján;	1991. évi IV. tv. (Ft.) 19.§ 6/1996. (VII.16.) MüM-rendelet 19.§ 85/2004. (IV. 19.) Korm. Rendelet
Álláskeresők vállalkozóvá válásának támogatása	az álláskeresési járadékban részesülő munkanélküli, akinek a munkaügyi központ továbbra sem tud megfelelő munkahelyet felajánlani	vállalkozói tevékenység igazolása	az álláskeresési járadék összegével megegyező támogatás szaktanácsadás költségeinek legfeljebb 50 százalék, szükséges tanulmányi képzés költségeinek legfeljebb 50 százalékos megtérítése, hitelfedezeti biztosítás költségeinek legfeljebb 50 százalékos megtérítése	járadék lejártá után legfeljebb további 6 hónapra (támogatás), legfeljebb 1 évre (hitelfedezet)	1991. évi IV. tv. (Ft.) 15.§ 6/1996 (VII. 16.) MüM-rendelet 10. §.

Megnevezés	Támogatotti kör	Feltétel	Mérték	Időtartam	Jogszábályi alap	
Megváltozott munkaképességű munkanélküli vállalkozóvá válásának támogatása	legalább 40 százalékban csökkent munkaképességű munkanélküli	öregségi nyugdíjra nem jogosult, rokkantsági, baleseti rokkantsági nyugdíjban, rendszeres szociális járadékban, átmeneti járadékban, bányászok egészségkárosodási járadékában nem részesül. Nem szükséges munkanélküli-járadékra jogosultnak lennie.	a munkanélküli-járadék összegével megegyező támogatás (munkanélküli-járadékra nem jogosult munkanélküli esetében a járulék alsó határa) szaktanácsadás költségeinek legfeljebb 50 százaléka, a szükséges tanfolyami képzés költségeinek legfeljebb 100 százalékos megtérítése, hitelfedezeti biztosítás költségeinek legfeljebb 50 százalékos megtérítése	járadékkal megegyező támogatás; legfeljebb további 1 évig hitelfedeztet; legfeljebb 1 évre	1991. évi IV. tv. (Fit.) 15.§ 6/1996. (VII. 16.) MüM-rendelet 10.§ 11/1998. (IV.29.) MüM-rendelet 6. §.	
Önfoglalkoztatás támogatása	az a legalább 3 hónapja folyamatosan munkanélküli személy, aki munkaviszonyon kívüli tevékenységgel gondoskodik önmaga foglalkoztatásáról	pályázat alapján; a munkanélküli rendelkezik a vállalkozás indításához a beruházás költségének legalább 20 százalékát elérő saját forrással és anyagi biztosítással a támogatás visszafizetéséhez	3 millió forintig terjedő visszatérítendő, kamatmentes tokejuttatás, szaktanácsadás költsége	a folyósítás befejezését követő 13. hónap kezdetétől legfeljebb 60. hónap alatt térítendő vissza a támogatás, a munkaügyi központ által megállapított egyenlő részletekben	1991. évi IV. tv. (Fit.) 17.§ 6/1996. (VII. 16.) MüM-rendelet 17/A. §.	
Munkahelymegőrzés támogatása, létszámleépítés kezelése						
Munkahelymegőrzés támogatása	annak a munkaadónak nyújtható, aki működésével összefüggő okból a munkavállaló munkaviszonyát rendes felmondással kívánja megszüntetni	a felmondás 30 nappal megelőzően történő bejelentése a munkaügyi központ kirendeltségének, írásbeli nyilatkozat arról, hogy a munkaerő megtartására tett kísérlet nem vezetett eredményre; nem áll csőd- és felszámolási eljárás hatálya alatt; az érintett munkavállalót legalább 6 hónapja foglalkoztatja; vállalja a támogatott foglalkoztatást követően annak időtartamával megegyező továbbfoglalkoztatást, a támogatási folyósítás és a foglalkoztatási kötelezettség időtartama alatt az átlagos statisztikai állományi létszámot nem csökkenti, 2 éven belül nem kötelezték jogerősen 100 000, illetve 500 000 forintot elérő munkaügyi bírság fizetésére	bér- és járulék 25-75 százalék, megváltozott munkaképességű személy illetve minimálbér esetén vagy a korábbinál rövidebb idejű (napi 4-6 óras) foglalkoztatás esetén 50-90 százalék; maximum a minimálbér 150 százaléka	legfeljebb 1 évig	1991. évi IV. tv. (Fit.) 18.§ 6/1996. (VII.16.) MüM-rendelet 18/A. §	
A csoportos létszámleépítés hátrányos következményeinek enyhítését célzó támogatás	az a munkaadó, aki csoportos létszámleépítést hajt végre	a munkaadó a csoportos létszámleépítésre vonatkozó konzultáció megkezdése iránt intézkedett, vállalja az érintett telephelyeken a munkavállalók munkába helyezését elősegítő bizottság (MEB) létrehozását, működtetését, nyilatkozik, hogy ezek működéséhez milyen módon és mértékben járul hozzá, vállalja a támogatás felhasználásáról szóló elszámolás és értékelés elkészítését; a támogatás iránti kérelmet legkésőbb az intézkedésnek a leépítéssel érintett első munkavállalóval történő közléséig kell benyújtani	bizottságonként legfeljebb 1 millió forint vissza nem térítendő támogatás (mértéke függ a térség munkaerőpiaci helyzetétől, a csoportos létszámleépítéssel érintett munkavállalók számától, és a rendelkezésre álló pénzügyi keret nagyságától) a MEB működésével összefüggő költségekre használható fel	legfeljebb 12 hónapra történő felhasználásra	6/1996. (VII. 16.) MüM-rendelet 21/A-21/B. §.	
Mobilitás támogatása	Helyközi utazás támogatása	6 hónapja vagy pályakezdő, megváltozott munkaképességű esetében 3 hónapja munkanélküli személy foglalkoztatása	hasonló munkakörben foglalkoztatott munkavállaló munkaviszonyát a kérelem benyújtását megelőző 6 hónapban működésével összefüggő okból nem szüntette meg	a munkába járással kapcsolatos utazási költségek munkaadót terhelő része [78/1993. (V.13.) kormányrendelet alapján] részben vagy egészben	legfeljebb 1 évig	39/1998. (III.4.) kormányrendelet 2.§.

Megnevezés	Támogatotti kör	Feltétel	Mérték	Időtartam	Jogszabályi alap
Csoportos személyszállítási támogatása	az a munkaadó, aki munkavállalóinak lakóhelyük és munkahelyük között történő oda-vissza utazását csoportos személyszállítási útvánján oldja meg (tömegközlekedési eszközzel az oda-vissza utazás nem, vagy csak aránytalan nehézségek árán oldható meg = naponta a 2 órát meghaladja)	legalább 4 munkavállaló szállítása; előnyben részesül, aki nagyobb arányban oldja meg megváltozott munkaképességűek, vagy megelőzően munkanélküli személyek szállítását;	legfeljebb az érintett munkavállalók lakóhelyétől (tartózkodási helyétől) a munkahelyéig tartó útvonalra vonatkozó autóbusz bérletek munkavállalót terhelő része	legfeljebb 1 évig	39/1998 (III.4.) kormányrendelet 3.§.
Lakhatási támogatás nyújtása	az a munkaadó, aki munkaügyi központ által nyilvántartott munkanélküli foglalkoztatását vállalja	a munkaadó a munkavállaló által igénybe vett lakásbérlet, albérlet, fizetővendég-szolgálat díjának megfizetéséhez havonta hozzájárul vagy elhelyezésüket munkásszállás útvánján oldja meg	legfeljebb a munkanélküli-járadék alsó határáig terjedhet munkavállalónként	legfeljebb 1 évig	39/1998 (III.4.) kormányrendelet 4.§.
Munkaerő-toborzás támogatása	az a munkaadó, aki munkaerő-toborzást szervez a munkaügyi központ által meghatározott olyan településen, ahol a munkanélküliségi mutató az országos átlagot meghaladja	a munkaadó hitelt érdemlően igazolja, hogy a munkaerő-toborzás valós munkaerőigény kielégítésére irányul	a munkaerő-toborzás szervezésével kapcsolatos költségek a munkaügyi központ által előzetesen elfogadott költségvetés alapján, alkalmanként legfeljebb 500 000 forint	alkalmanként	39/1998 (III.4.) kormányrendelet 5.§.
Egyéb (szolgáltatások, programok támogatása)					
Támogatás munkaerőpiaci programok kidolgozásához, illetve annak részben vagy egészben történő megvalósításához	jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, egyéni vállalkozó	pályázat alapján nyújtható, a támogatásban részesülő pályázóval a munkaügyi központ megállapodást köt. (program: Ft. és végrehajtási szabályai által tartalmazott munkaerőpiaci szolgáltatások, Mpa foglalkoztatási és rehabilitációs alap-részből nyújtható foglalkoztatást elősegítő támogatások)	mértékét a megállapodás tartalmazza	időtartamát a megállapodás tartalmazza	6/1996. (VII.16.) MüM-rendelet 26/G§.
Munkaerőpiaci programok támogatása	támogatási formák és szolgáltatások egyidejű és egymásra épülő nyújtása munkaadónak, munkavállalónak, a program célcsoportjához tartozó személynek	A MAT és foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter indíthat munkaerőpiaci programot	program alapján	program alapján, legfeljebb 3 év	1991. évi IV. tv. 19/B.§ 6/1996. (VII.16.) MüM-rendelet 26. §.
Támogatás munkaerőpiaci szolgáltatást nyújtók részére	kht, ha munkaerőpiaci és foglalkozási információt térítésmentesen nyújt elmaradott térségekben élő vagy hátrányos helyzetű rétegek számára, természetes személy, jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, aki munka-, pálya-, álláskeresési, rehabilitációs és pszichológiai tanácsadást nyújt azoknak a munkanélkülieknek, akiknek a munkaközvetítő e szolgáltatások igénybevételét felajánlotta, vagy helyi/térségi foglalkoztatási tanácsadást végez	pályázat alapján; pályázat benyújtását megelőzően legalább 1 évig folytatta azt a szolgáltatási tevékenységet, amelynek támogatására a pályázatot benyújtotta, vállalja a dologi feltételek folyamatos biztosítását, a tudomására jutott adatok rendeltetésszerű felhasználását, a személyi feltételek meglétét és a szolgáltatást igénybe vevő személyek nyilvántartását	vissza nem térítendő formában, mértéke a támogatásról szóló államigazgatási határozat szerint	legfeljebb 3 évre, a támogatásra vonatkozó államigazgatási határozat szerint	1991. évi IV. tv. (Ft.) 13/A.§ (3) 30/2000. (IX.15.) GM-rendelet.21-25.§.
Munkaerőpiaci szolgáltatásokhoz kapcsolódó keresetpótló juttatás	az a munkanélküli, aki a kirendeltség által felajánlott csoportos foglalkozást (álláskereső klub) valamint intenzív álláskeresést elősegítő szolgáltatást vesz igénybe	a szolgáltatás időtartama álláskereső klub esetén legalább a 15 napot, intenzív álláskeresés esetén legalább az 5 napot eléri	a munkanélküli-járadéknak a kérelem benyújtásakor irányadó alsó határa	egy naptári évben legfeljebb 90 nap	30/2000 (IX.15.) GM-rendelet 26.§.